

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

<i>Stanisław Dubisz</i> : Sytuacja języka polskiego w minionym stuleciu (1918–2018)	7
<i>Alicja Nagórko</i> : Zmiany w systemie gramatycznym polszczyzny po roku 1918 (fleksja, słowotwórstwo, składnia)	26
<i>Halina Zgółkowa, Tadeusz Zgółka</i> : Leksykalna kategoryzacja rzeczywistości w słownikach ostatniego stulecia polskiej leksykografii	40
<i>Jacek Warchala</i> : Rozwój i ekspansja potocznej odmiany polszczyzny w XX i XXI wieku	52
<i>Urszula Sokólska</i> : Polski język poetycki lat 1918–2018 – między historią i ideologią a programem literackim i środkami artystycznego przekazu	66
<i>Elżbieta Awramiuk</i> : Pisownia polska – norma skodyfikowana w ostatnim stuleciu	79
<i>Andrzej Markowski</i> : Norma językowa w polskich pracach normatywnych w pierwszej połowie XX wieku	93
<i>Ewa Kołodziejek</i> : Koncepcje normy językowej i kodyfikacji w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku	105

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW I ZWROTÓW

<i>Mateusz Adamczyk</i> : O tak zwanej kropce nienawiści	119
--	-----

GRAMATYKI JĘZYKA POLSKIEGO

<i>Marcin Jakubczyk</i> : Pierwszy polskojęzyczny podręcznik języka francuskiego – <i>Nouvelle méthode...</i> F.D. Duchênebillot [1699]	126
--	-----

RECENZJE

<i>Paulina Michalska-Górecka</i> : Bogdan Hojdis, Katarzyna Krzak-Weiss (red.), <i>Co musi wiedzieć uczony edytor, nawet jeśli nie chce. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Wydrze</i> , Poznań 2017	133
---	-----

WSPOMNIENIE

<i>Hélène Włodarczyk</i> : Henri Menantaud (1959–2018). Wspomnienie o językoznawcy	138
--	-----

CONTENTS

PAPERS AND DISSERTATIONS

<i>Stanisław Dubisz</i> : The situation of the Polish language in the past century (1918–2018)	7
<i>Alicja Nagórko</i> : Changes in the grammatical system of Polish after 1918 (inflection, word formation, syntax)	26
<i>Halina Zgółkowa, Tadeusz Zgółka</i> : Lexical categorisation of the reality in dictionaries of the Polish lexicography of the past century	40
<i>Jacek Warchala</i> : Development and expansion of the colloquial variety of Polish in the 20 th and 21 st centuries	52
<i>Urszula Sokólska</i> : The Polish poetic language of the period 1918–2018 – between history & ideology and a literary programme & means of artistic expression	66
<i>Elżbieta Awramiuk</i> : Polish spelling – a standard codified in the past century	79
<i>Andrzej Markowski</i> : The language standard in Polish prescriptive studies in the first half of the 20 th century	93
<i>Ewa Kołodziejek</i> : Concepts of the language standard and codification in the second half of the 20 th century and in the early 21 st century	105

EXPLANATIONS OF WORDS AND EXPRESSIONS

<i>Mateusz Adamczyk</i> : On the so-called <i>kropka nienawiści</i> (<i>the full-stop of hate</i>)	119
--	-----

POLISH GRAMMAR

<i>Marcin Jakubczyk</i> : The first Polish-language textbook of French – <i>Nouvelle méthode...</i> F.D. Duchênebillot [1699]	126
---	-----

REVIEWS

<i>Paulina Michalska-Górecka</i> : Bogdan Hojdis, Katarzyna Krzak-Weiss (eds), <i>Co musi wiedzieć uczonej edytor, nawet jeśli nie chce. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Wydrze</i> (<i>What educated editors need to know even if they do not want to. Studies dedicated to Professor Wiesław Wydra</i>), Poznań 2017	133
--	-----

MEMOIR

<i>Hélène Włodarczyk</i> : Henri Menantaud (1959–2018). A tribute to a linguist	138
---	-----

W ZESZYCIE

Ten zeszyt „Poradnika Językowego” ma charakter okolicznościowy. Zamieszczamy w nim opracowania dotyczące rozwoju polszczyzny w minionym stuleciu – od roku 1918, kiedy to państwo polskie odzyskało niepodległość po 123 latach zaborów, a polszczyzna uzyskała status języka państwowego, po współczesność, w której polska wspólnota komunikacyjna (w kraju i poza jego granicami) jest pełnoprawną częścią cywilizacji zintegrowanego świata.

– Stulecie 1918–2018 daje się dobrze ujmować w kategoriach lingwistycznych, obejmując cztery ostatnie fazy rozwojowe doby nowopolskiej z wyraźnymi dominantami zarówno socjolingwistycznymi, jak i dotyczącymi wewnętrznych tendencji rozwoju systemu językowego.

– Gramatyka decyduje o tożsamości języka i rozwija się znacznie wolniej niż słownictwo; odzwierciedlają się w niej zarówno tendencje wewnętrznojęzykowe (np. uproszczenia we fleksji), jak i mające podłoże społeczne (np. intelektualizacja form wypowiedzi, zmiany kategorii apelatywnych feminatywów).

– Kategoryzowanie rzeczywistości w słownictwie znajduje odbicie w repertuarze kwalifikatorów stosowanych w słownikach; ich ewolucja w ciągu minionego stulecia uwidoczniła to, że zaszły tu poważne zmiany – ilościowe i jakościowe.

– Potoczna polszczyzna jest ujmowana jako odmiana interakcyjna, nieoficjalna, sytuacyjna, o zmniejszonym stopniu gramatyzacji; jej ewolucja w ciągu minionego stulecia pozwala wyróżnić takie składniki strukturyzacji tekstów potocznych jak: konkretność, wizualność, kontekstowość sytuacyjna, dialogowość.

– Czynniki determinujące rozwój polskiego języka poetyckiego w latach 1918–2018 mają uwarunkowania zarówno *stricte* literackie, jak i polityczne; te pierwsze w sferze programów i technik artystycznych, te drugie w odniesieniu do postaw artystycznych i ideologicznych poetów.

– Kodyfikacja to wyraźnie sformułowany przez ekspertów zbiór ocen dotyczących jednostek językowych; do lat 70. XX w. kodyfikacja polskiej ortografii w ten właśnie sposób przebiegała, natomiast w ostatnim 50-leciu jej formy uległy takim zmianom, że jednoznaczność rozstrzygnięć została rozmyta.

– Termin *norma językowa* powstał w 1. połowie XX wieku, ale nie jest to termin pierwotny; zanim został ugruntowany, miłośnicy języka ostrzegali przed błędami językowymi i odwoływali się do tych warstw społeczeństwa, które powinny krzewić kulturę słowa, stosując kryteria uzusu, języka pisarzy i tradycji językowej.

– Podwaliny współczesnej koncepcji normy językowej stanowiła całościowa teoria autorstwa Haliny Kurkowskiej (1971); kolejne etapy rozwoju tej teorii należy łączyć z nazwiskami Danuty Buttler, Andrzeja Markowskiego, Jana Miodka, Jadwigi Puzyriny, Stanisława Gajdy, Mirosława Bańki, Katarzyny Kłosińskiej.

Sytuacja języka – rozwój języka – tendencje wewnętrznojęzykowe – tendencje socjolingwistyczne – zmiany w systemie gramatycznym – kategoryzacja świata w słownictwie i słownikach – rozwój polszczyzny potocznej – ewolucja polskiego języka poetyckiego – kodyfikacja normy pisowniowej – pojęcie normy językowej w polskich pracach normatywnych.

Red.